

SCHOLIA IN VI- TAM S. BERNWARDI.

REBRA in actis S. Godehardi mentio B. Bernwardi, & operum eius memoria dignorum celebris recognitio stimulos subiecerat, vt eius breuiarium vitæ, ex ijs præfertim, quæ Surius præterijſſe voluit, vel aſſequi nequijt, concinnarem, verſibus vſus Arnoldi Goerini, qui

*Arnoldus
Goerinus.*

superioris ſæculi anno LV. vitam S. Bernwardi carmine Elegiaco luſerat. Animaduerti inde præcipua veneratione, & religione huius tanti Patroni ſui tactos maiores, ante duorum plus minus ſæculorum ætatem, eius vitam in Saxonum vernaculam linguam de latino tranſtulijſſe; atque hoc inſtitutum poſteros imitatos, qui eodem idiomaſe, diuerſo licet caractere, anno MDXL. eandem publicarunt. Quibus ex rebus explorato velut inditio, vtaquileges ante ſolis ortum ex halitu nebuloso ſcaturiginem latentium aquarum, ita equidem ex hiſce narrationis præſcæ veſtigijſ, vberioris memoriaſe fontem excitari poſſe, conſiſus ſum. Nam, quod S. Bernwardi *actis* ad XX. Nouemb. Surius delibauit, ita mihi ſterile vitum, vt alijs omiſſis, alijs ſponte detractis, non tam acta vitæ, quam vitæ decerptos artus eoſque laceros & diſſipatos oſtenderet, tota Gandeshemenſi controuerſia ſuppreſſa; quæ res certè continet, iudicio meo, literis, memoriaque digniſſimas. Ergo ſolicitata velut

*Surius
vita muti-
la edita.*

*MS. Codex
unde hac
noſtra de-
ſumpta.*

Pegafi vngula Hildeſiani Parnaſſi vena, ſons emicuit tandem; magnoq; beneficio & merito, cum nos, tum Eccleſiã ſuam cumulauit. R. Iohannes Iackenius nuper electus S. Michaëlis apud Hildeneſhemium Abbas, cum S. Bernwardi patroni, & fundatoris vitam integrã in veteri ac probato MS. codice mēbranaceo ad me miſit; effecitq; bene merendo, vt non illius modo ſoli & domiciliij decore, q. Hæreſis offuſcat, lux quædam ſeſe hominibus benignior offerret, ſed Hildeshemenſi Eccleſiæ, ex tam illuſtris Patroni cōmendatione auctoritas, ac dignitas non minor, quam ex S. Godehardi præclaris facinoribus, quæ lucem iam adſpiciunt, accederet. Itaq; Breuiario omiſſo, ad huius vitæ integram editionem animum adiecimus. Et quanquam ætatis ratio priorem S. Bernwardo locum merito tribuendum ſuadebat, quia tamen S. Godehardi vitã ſcholijs illuſtrata ad

tam ad censuram iam foras dederam, quo ne vel tanto ornamento fraudaretur Hildeneshemensis Ecclesia, vel illius monumenti subsidio careret, S. Godehardi historia, quæ ex S. Bernvardi vita est, quoad acta Gandeneshemensia, plurimum delibata, vel ordinis dispendio obsequi placuit, publicæ lectoris vtilitati, studioque.

*AVTOR VITÆ S. BERNVARDI ET CO-
dex MS. unde ea desumpta.*

TANGMARVS, S. Bernwardi à teneris Magister idem atq; laudator, gente Saxo in celebri Hildeneshemensi clericorum gymnasium liberalibus tradendis disciplinis, Primicerij, & Scholiarchæ provinciam sustinuit. Eo in munere cum florentis ævi partem presbyter posuisset, Bernvardo ad Episcopale fastigium euecto, ei cōfilio rebusq; gerendis præclaram domi, foris, operam nauauit. Nam & Italicæ peregrinationis illi comes extitit, & legatione pro ipso trans Alpes ad Ottonem III. & Siluestrum II. perfunctus, vt ante Francofurti in Synodo à Willigiso Archiepiscopo Moguntino indicta Præsulis sui causam, absentis egerat, sic & in Tudertina Synodo à Syluestro celebrata, eandem non destituit. Et de se fatetur ipse Monasterij Hildeneshemensis, ita namq; domicilia clericænobium seu vitam communem degentium appellare mos fuit, Decani honores, & officium gessisse. An verò Bernvardo superstes vixerit Tangmarus, cuius nominis non pauci stirpem illustrarunt Saxoniam, res non est plane manifesta. Enimverò, extrema vitæ S. Bernvardi, tum Monasterij S. Michaelis foundationem & operum, ac basilicæ molitionem, tum mortis ac funeris historiam cum non pertexuisse, multa, quæ & stylo discrepant & narrandi modo *διόρθηλα*, & dissoluta sunt fidem faciunt. Et Codex ipse manuscriptus, vbi Gandeneshemensis controuersia seriem vsque ad Aribonem Archiepiscopum Moguntinum perduxit, disertis verbis, illud solenne referebat.

Explicit Tangmarus.

VERVM, ne quis iccirco sequenti narrationi derogandum putaret, ad oram marginis recentiore manu expressum erat, quæ de origine fundati Monasterij, & excessu Præsulis subijciuntur, plenariè in vero quoque originali haberi, quod indicio fuit, glossogramphum illum manuscripto vsu prototypo, quod haud scio, an adhuc gentium ibidem extet. Sane pergamenius index Codici præfixus hanc Epigraphen continebat.

VERVM ORIGINALE TANGMARI

Presbyteri & Monachi, de vita & moribus S. Bernwardi præsulis.

SED titulum hunc Pseudepigraphum esse, res ipsa docet; cum neque Tangmarus Monachus extiterit, neque scriptura Codicis, ultra trecentos annos retro pertendat.

VITAS. BERNWARDI SVB SIFFRIDO

Episcopo & postea ab aliis celebrata.

FVISSE quoque cum S. Bernwardi memoria apud Hildeneshemenses in obscuro iaceret, docent ij, qui acta eius primigenia, & honores instaurare aggressi sunt. Extat Epistola quædam nuncupatoria, quæ ab incerto autore Sigefrido, vel Siffrido Hildeshemensi Episcopo circa annū Gratię MCCLXXXI V. inscripta; cuius nos, quia posthuma & accessoria, rationē non habuimus, licet in edita Saxonice vita, & MS. latino Tangmari prologo adiuncta sit. Queritur is autor, S. Bernwardi historiā, obliuionis eo tēpore iniuriam hęc sensisse, vt multis etiam præcipuis in Ecclesijs, de eius sanctissima vita apicē vix vllum suis in libris ostenderent; cū tamen ipse in illo terrarum solo ob vitæ sanctimoniam tanquā *Propheta de gēte illa, & fratribus eorum à Deo suscitatus*, vnus tunc coleretur Pontificis autoritate & Saxonum gente in Cælitum numero: rectēq; & Ecclesia Hildeshemensis magnarū virtutum præsidij, & ciuitate mœnibus cōmunita, S. Bernwardum nomen suum, q̄ est *Bene custodiens* interpretatum: Igitur Siffridū Antistitē admonet, vt sicut ingenij dotibus illū naturā, & morū pstantia virtus ornabat, ita cōmunis Patroni venerationē amplectatur, & honores ei⁹ ac patrocinia instaurare ne dubitet.

S. Bernwardi a
storum obliuio.

S. Bernwardus
primus inter
Saxonum
Sanctos.

Theodorici
aus abbas
S. Michaelis
viam
S. Bernwardi
Gernacule
descripsit.

Auorum quoq; memoria Theodoricus Abbas vitam S. Bernwardi scripsit idiomate Saxonico, sed multa circumloquens, seseque diffundens, ex quo tamen non pauca illustrandæ faciunt S. Bernwardi historiæ, præsertim in ijs, quæ vel cælatura, vel opere fusorio, aliæue fabrili arte ab se facta industriæ præclaræ monumenta, in columnis, coronis, candelabris, crucibus, calicibus tum Ecclesiæ S. Michaelis, tum primariæ Basilicæ ceterisque templis reliquit.

Plures etiam, vt fit post Tangmarum scripsisse, de S. Bernwardo, satis Elenchus ostendit librorum, ex quibus posteri fatentur se vitæ, & miraculorum seriem explese. Qui Germanicam vitam ediderunt triginta capitibus, & vno distinxere narrationem, sed manuscripta Saxonice à Theodorico Abbate, sicut & Latinus Codex nec lemmata agnoscunt, nec capita.

EX FILIA ATHELBERONJS PALA-

rini Comitis.

S. Bernvardi Natales.

NON expressit disertè Tangmarus paternum genus S. Bernvardi, sed ad calcem historiarum, cum Tammonem celebrat Comitem Sommerschenburgi eius fratrem, satis ostēdit paternam originem ad gentem Sommerschenburgiam referri; quæ postera quoq; ætate Palatinatum Saxoniarum promeruit. Plane etiam affirmavit, Tammonem insedisse Sommerschenburgum ceu paternum Castellum probè munitum, ut de stirpe paterna nil iam ambigeres.

Sommers-
chenburgi
comites.

Porro Castellum id nunc ruinis, & nominis memoria cognitum duntaxat, in Magdeburgensis Ecclesiarum olim gremio cum comitatu situm, IV. fere milliariibus à Metropoli distabat.

Theodoricus Abbas Bernvardi progenitores numerat priscos Saxoniarum Duces, qui Brunsvicensem familiam quoq; propagarunt, Sane maternus avus illi Athelbero Comes Palatinus, magni nominis & autoritatis in Palatio Ottonum, prole iuxta, censuque diues, quanquam in litteris, ex prole, quod sciam, non vivant, nisi mater, S. Bernvardi, & auunculus Folcmarus Ultraiectensis Episcopus.

Athelbero
Palatino.

Palatinatus Saxoniarum & Rheni.

QUI in Palatinas origines inquirere, cum in tam latè parentibus siue Rheni, siue Saxoniarum vocabulis, nullum stabilem inuenisse fundum sibi visum, in quo tot vestigalium, & possessionum, quas posterius pepererunt vestigia ponerent, maluerunt hunc dignitatis titulum à Palatio Cæsaris & eius sacro Comitatu, cui quondam hi Comites, per varios belli, & pacis usus addicti, id est ab officio, quam à cetera ditione, Palatinis obtigisse. Nec inficias eunt eruditi ab Irenico Exeges. lib. 3. cap. 50. & alijs, rectè traditum, Palatinatus Rheni appellationem, & ditionem, nec veterem esse, nec abususque Caroli magni imo vix ab Ottonum ætate accersiri posse, cū Scriptor quoque celebris ac domesticus, de eo Palatinatu fateatur, ante quadringentos annos, neque oppida, neque castra aut præsidia Palatinos ista renuisse regione, ubi hodie rerum potiuntur, sed intra hos annos ea vel armis, vel alijs rationibus sibi peperisse.

Palatino-
rum origo.Palat Rheni-
ensis.
Marquard
Freher
Orig. Pal-
lat. c. 2.

Hoc igitur nobis iam sit constitutum sero demum postquam Imperij administratio citra Alpes Rheni plurimum, & Saxonico limite cohiberi cepit, quia utrobique Imperator ius dicere, & cōuentus agere solet, Palatinos inde bipartito distributos; alterum Saxoniarum, alte-

Actas &
instituta
Palatum

lici cœpisse, scilicet, quia hic Rhenum, id est Orientalem, Bauariam obeunti; is, tractum Saxonicum, vique ad Balthicum mare perlustranti Cæsari, cum dignitate, & ex officio adesset. Alioqui Palatinos his vel dignitate pares, vel stemmatis gloria iuxta celebres agnoscunt, Maiorum literæ, Wittelbachenses, Schirenses, Tubingenses, & qui apud Mosellam, & Rhenum inferiorem, & in Belgicâ amplissimum habuere patrimonium à regni Lothariensis Palatio, Palatini olim dicti Lothariorum; quos ambitiosè video cum Rheni Palatinis à non nemine confundi. Atque hoc quoque sensu, vt tandem me instituto reddam, in Saxonia iam inde à Caroli Magni ætate, gentem extitisse certam tradunt, in qua Palatini dignitas, & officium resideret; Quippe Alberonem nominant Regis Edilhardi filium, qui titulum nomenque id in Saxonia gesserit.

Hinc, siue abrupta serie, siue silentio, re ignorata, Iuris Saxonici Scriptor meminit, ab Ottone II. hanc dignitatem Principibus Saxonie vindicatam, tacitis tamen eorum nominibus; vt gratiam Tangmaro posteri se debere sciant, qui Athelberonem S. Bernwardi patrem fuisse scribit; cui primo fortè post Caroli tempora ea dignitas cum nouo Ottonum imperio, contigit. Ait enim Tangmarus, cum commissæ præfecturæ exactiorem iussum potius quàm volentem administrasse, vel, vt ipse loquitur, *magis ex debito quàm intentione*. Exprimunt ad tempora Ottonis III. quoq; Tiedricum, & Burchardum, forte Athelberonis filios. Porro, cum interuallo Palatinatus Saxonici apex Gozecensi stirpi fuisset innoxus, tandem sub annum Christi MLXX. Friderici Imp. autoritate Sommerschenburgiæ familiæ cessit, in qua CXXXVII. annis hæsit; donec Alberto eius stirpis vltimo sublato, Palatina dignitas venit ad Rochlitios, Comitatus Sommerschenburgius ad Magdeburgensem Ecclesiam recidit. Valde, cum ad eam rem quam agimus illustrandam, tum ad alia, quæ sparsim in hisce Sanctorum commentarijs attigimus, perspicenda faciunt, quæ speculi Saxonici autor, probè commemorat Lib. III. Art. LXII. cum loca celebrat Palatijs regum, aut Palatina statione, & iure potissimum frequentata: Nam *quinque ait in Saxonia ciuitates inueniri, quæ Palantia siue Palatina dicantur, in quibus Rex debeat legitimis Curijs præsidere. Primam dici Gronam; VVerliz * secundam; quæ modo in Goslariam translata sit, VValhausen tertiam; Alstede quartam; quintam Merseburg nuncupari. In ea septem Feuda vexillorum esse definita, ducatus Saxonie, & Palantia*. Neque verò interpretationem hanc speculi autor, vt quidam vult, admittat, ceu in Saxonia quinque numerauerit ipse Pala-

Palatini
multipliciter
Adi
Bruschij
Monast
& Larij
austriam
Lothariens
ses Palatini.
Cit M. P.
e 3 orig.
Palat.
Orig.
Sax lib.
Saxonico
rum vicif-
fitudo
Restituti
ab Otto
nell.

Dietmar.
Chron.
lib 4.
Palatina-
tum à Go
zecensi
transfer-
tur in stir-
pem Som-
merschen-
burgiam.
Orig. Saxo
lib 1.
Ann. 1153.

Palantia
fides
* VVerlaha

Palatinatus; cum potius hisce locis, quæ recensuit, præcipuè viguisse voluerit, præsidatū Palatij, & dignitatem Palatini. Et Grounæ nos sæpè meminimus, quæ teste Abbate Vrspergensi, sub Hærico Aucupe & Conrado I. valido stetit munita præsidio; & Werlitz VVerlaham idem dixit, vt & prisca Imbriopolin, arce regia inditam. Alsteta vero, Hercyniæ oppidum est, æquali inter Querfurdum, & Saugerhusium, vtrinque spatio diremptum. Mersburgum notius in Misniæ tractu, quam vt hic eius situs egeat radio nostro.

Gronna
Civitas
VVerlaham
Imbriopolin
Alsteta.

Pag. VIII.

FOLCKMARS ULTRAIECTENSIS
Episcopus.

Hic XVI. in ordine, sedisse scribitur annis XIII. scilicet ab anno DCCCCLXXVII. vsque ad DCCCCLXXXIX. Obiisse III. Idus Septembris, vt sepulchrum eius in Basilica Saluatoris. parte Boreali ex aduerso altaris S. Barbaræ monstratum. Ita cum Magno Chronico Belgarum, Heda & Beha Scriptores Ultraiectensium. At, H. Barlandus de Volcmaro, *summa viri bonitate*, Nouiomagus, *Christiana pacis amator præcipuus, Evangelica predicatione, vitæque insignis, post laudabilem vitam immortalitate donatur.* Illi, vt Hildeneshemensium Diaconum, & inde Ottonis gratia ad Ultraiectinam sedem euectum, ita nobili Palatinorum Profapia è Saxonia oriundum æque nesciisse videntur. Porro de Dauentriensi Cœnobio, & Ecclesia, ad S. Lutgeri vitam, quod satis sit, annorauiamus.

Folemaro
Episcopi
Elogia.

Ead. Pag.

S. BERNVARDVS CONSENSV OMNIUM
procerum instituenda Ottonis III. pueritiae præficitur.

Pures celebrantur Ottonis tertij, qui Mariano teste admodū puer regnare cœpit, educatores. Nam Originum Saxoniarum lib. II. traditur Guarinus * Colonienfis Archiepiscopus * formasse teneros Ottonis annos; post, Henricum Bauariæ Ducem, eam sibi curam depoposcisse; ac denique Villigisum Antistitem Moguntinum præfuisse institutioni Ottonis. Verum de Henrico Bauariæ Duce & Vuarino Colonienfi, qui vetera bene meminerunt, facile æstimabunt, illam non tam institutionem, vel educa-

Ottonis
tertij Edu-
catores.
* Vuarinus
Colon:
Arch.
Villigisus
Mog Arch.
Ditmarsae
ad calcem
lib. 2.

tionem,

tionem, quam regiae prolis fuisse vindicationē. Enimvero, cognita Patris morte, anceps de successione proceres deliberatio tenuit; & odio Theophaniae Augustae, transferre visum erat nonnullis alio diadema. Quare puer Otto ab Henrico Bauaro Imperii cupido fuit sepositus; traditusq; VVarino Coloniensi Praesuli, donec Principum votis recalescentibus extortus de manu puer, regali tandem fastigio accinctus est anno Domini DCCCCLXXXIII. * vt cum aliis memoriae prodidere Ditmarus, & Sigebertus. Atque post illud tempus omnium consensu deditus puer septennis videtur in disciplinam S. Bernwardi; vnde & is a Ditmaro, *Regis Magister* salutatatus est. Quod verò Sigonius lib. vii. de regno Italiae, Gerbertum ex Rhemenſi Archiepiscopum Rauennatum, Astronomia, & liberalibus omnibus aliis disciplinis excultum, Ottoni III. scribit fuisse earundem artium Magistrum, eius narrationis non committam, vt periculum in me recipiam; si quidem Gerbertum sero constat Rhemenſi Cathedra deiectum, in Italiam ad Ottonem confugisse, & ab ipso iam tum Imperatore Archiepiscopum Rauennae constitutum, quod sane ad annum 996. vel ultra referri debet. Quamquam Gerbertum ob ingenii famam, & magnitudinem, Ottoni Augusto disciplinarum communicatione se probasse, & apud eum specimen sapientiae, pro re nata exhibuisse, inficias nō ierim.

Ead. Pag.

THEOPHANA IMPERATRIX AEU Neomagum rebus excessit.

THEOPHANA anno DCCCCLXXXIX. in Italiā cum filio & exercitu profecta fere triennium ibi posuit, in officio continēs Italiae populos vnde Lambertus ad illum annum, *Theophana Romā perrexit omnemq; illam regionem Regi subdidit.* Ceterum anno DCCCXCI. ex Italia iam reuerſa, cum solenni more filium comitata contentus obit, apud Neomagum extremis perfuncta, inde magnifico funere ab Ebergero Agrippinensium Archiepiscopo Coloniā exportata traditur, & in D. Pantaleonis condita. Obiisse perhibent XVII Kalend. Iulii. Viduitatis anno VIII. Lamberto, VII. Ditmaro; qui, *feliciter consummato vita cursu, Colonia, praesente filio, sepultam scribit; multaq; pro remedio matris canobitis illic filium elargitū.* Videretur autem Ditmarus eam hic nio citius, quam Lambertus, quem Baronius secutus est, è vitæ carceribus emittere.

Theophania Aug. Colonia sepulta. Heriberti vita 6. 6.

III Ottonis lubrica adolescentia.

Quod verò ad Ottonis educationem, eam quidem non caruisse lubrico, & adhæsisse ad metas, tum satis indicat hic Tangmarus, tum

rum quoque Ditmarus insinuauit, cum Adelheidis auæ matura consilia æqualium posthabuisse proteritiæ, & blandimentis, non tacuit. Quo scilicet Bernwardi, vt in tempestate vetis aduersis, laboriosior fuit gubernatio.

Ead. Pag.

S. BERNWARDVS OTTONIS III.

Cancellarius.

Cancellarij munus gessisse, priusquam Episcopus fieret, manifestè ad annum DCCCCXCII. obseruauit Lambertus. Ditmarus tantùm ex Regis magistro significat in locum Gerdagi electum Episcopum. Antelatum Tangmarus ceteris Palatinæ militiæ Regis Capellanis, qui non nisi accepto, præmij fere vice, sacerdotio, missionem impetrabant, vel petebant. Quem morem in Meinverco obseruauimus. Porro in foundationis Monasterij S. Michaelis tabulis Bernwardus se Ottonis III. profiteretur ipse, *Didascalum* fuisse, & *Primiscrinium*, quem vsus curiæ Romanæ tunc appellauit Protoscriniarium; alij Cancellarium.

Capell. m. i.
Regij &
Palatino.

Iam verò hic anno DCCCXCIII. dicitur ordinatus Episcopus, XVIII. Kalend. Februarij, Indictione VI. Lamberti Chronicon, sed numeris barbaris plerumque suspectis expressit 14. Kalend. Februarias.

S Bern-
wardi
ordinatio.

Pag. IX.

FERIAM QVOQVE ET LVNATIONEM *Et* quotidie recitari faciebat.

PRONVNCIATIO Lunæ vel diei, vt & Lunationis in Martyrologijs Ecclesiarum consuetudine frequentatur, & tritum: Lunam pro diebus accipi. & Lunæ mutationibus tritus, examussim. Kalendæ Nonæ & Idus respondent, super qua re consule, quæ ad Kalend. Ianuarij Baronius notauit.

Ead. Pag.

CENTVM PAVPERES DIÆTIM *alebat.*

Hic ferrei oris improbam Lodoriam dissimulare nequeo, quam Georgius Fabritius lib. 2. Saxonicarum originum, malitiosè huic ætati, qua vix vlla innocentium Antistitum feracior, affinxit, cum

Georg. Fa-
britij de-
cum seris Cæ.

*lumen in
huius aui
Episcopos
& clericum.*

cum sub Ottone III. comminiscitur, Episcopos & Cathedrales clericos degenerasse; & mox, ut si in Lutherani Euangelij tempora declamaret. Non visitabantur ait pauperes, non egeni alebantur, non hospitum cura erat, sed auaritia ita eos occaecauerat, ut exactio- nibus, & tributis insolitis plebem exhaurirent. Sileat iam omnia mo- numenta Ottonianæ tempestatis. Crispus alter in Saxonica histo- ria repertus est, qui melius hæc omnia memoriter teneret, sed dilu- ta vel Punica fide enarraret.

Pag. XII.

CRUX. BERNVARDI.

*Emblema
Crucis Hil-
desiana.*

HÆc Crux in S. Michaelis Basilicæ cimelijs asseruata, magno adhuc in pretio ac veneratione est. Et visitur ibi Pontificis ef- figies vario Emblemate, & parergis ornata; crucem hanc dextra, le- ua pedum tenentis. In hac & Angelus excoelo deuolans apicis supre- mi signat vestigium, cui scilicet, cum crucis tantilla portio deesset, supernè delata, & infixâ creditur. Nec aliter Ecclesia Hildeneshe- mensis huius sui patroni imaginem, quam cum hac cruce exhibere consuevit.

Pag. XIII.

GANDESHEMENSIS TERRITORII
& Monasterij origines.

*Ludolfus
Saxonia
dux, & e-
ius religio
& soboles.*

EAs in vita S. Godhardi Arnoldus, sed ex Tangmaro longè qui- dem accuratiore descriptione delibauit, quam ceu in fonte suo studiosi antiquitatis hic iterum cupidè degustabunt. Nos, quæ ad priscam historiam adhuc intacta supersunt adijciemus, præsertim de Ludolfi Ducis actis, & non ita passim obuia religionis, & pietatis memoria: Sed eius, age, primum genealogiam inspiciamus.

Wittichindus cuius frater

Bruno

Ludolphus

Oda F. Willigij Ducis Franc. orient.

Bruno

Otto

Luitgart. Hadamudis. Gerberga. Christina

Otto

Luitgardis Arnulfi Cæs. F.

Henricus Auceps Rex.

Otto I. Imp.

Ludolfi, & libetorum clara memoria apud Wittichindum, & præsertim magni ducis Othonis filij, qui Conrado primo sceptrâ cessit. Abbas Ursperg. in suo Chronico. *Vir nobilis, & permagnificus*

Ludol-

Lutolfus, qui Romam religionis gratia profectus beati Papa Innocentij reliquias inde adduxit. Filij eius Bruno & Otto rex designatus. Luidtgart filia Luduico Imp. Arnulfi filio nupta. Sic ille, sed pluribus; tres reliquæ cum matre Oda, quæ septem supra centum annos vixit, Gandesheimij religioni consecrata.

Pag. XIII. & XIV.

LUDOLPHVS SAXONIÆ DVX CON-
 filio Alfridi Episcopi Romam perrexit, S. S. Ana-
 stasij & Innocentij reliquias dono à Sergio
 Papa accepit.

MEMORABILIS hæc Ludolphi Ducis peregrinatio, cuius comes Oda coniux fuisse videtur. Quod Vrspergensis de S. Innocentij reliquijs, id Tangmarus largè quoq; de Anastasij additis exuijs, narravit.

Ambo hi Pontifices vna ferie Romæ federunt, quo tempore Gothus urbem, & orbis imperium attriuit. Illum S. Hieronymus Epist. xvi. ad principium valde laudavit; sub hoc, circa annum Domini ccccx. vrbs à Gothis capta est. Meminit Anastasius à Sergio II. horum corpora, vt & aliorum plurimorum in Ecclesiam S. S. Siluestri, & Martini, quâ nouis ornamentis præclarè condecorarat, ex Cæmeterio Priscillæ, via Salaria, intulisse. Hunc Equitij titulum appellat Baronius Añal. Tom. x. vbi & huius translationis, & tabulæ mar-
Equitij Tit.
 moreæ, in qua Marcyrum, & S. S. Pontificum Anastasij, & Innocentij nomina descripta, fit mētio. Sedit triennio Sergius hic iunior dictus ab anno dcccxliv. in annū dcccxlvii. De tēpore huius Romanæ peregrinationis ad S. Godehardi vitam meminimus. De S. S. porro Pontificibus his Anastasio ad xxvii. Aprilis, Innocentio ad xxviii. Iulij consule Notationes Baronij ad Rom. Martyrologium.

Pag. XXI.

S. BERNVARDVS ROMAM PRO-
 ficiscitur.

IN conflictu litis Gandesheimensis, validè aduersante Willigiso Mogūtino Archiepiscopo, maiore scilicet cuneo, nodus ille pelendus. Annus mendosè in MS. codice notatus: editio vernacula MI. & V. Nouembris expressit, quo Bernvvardus egressus. Rectius ego Millesimum puto poni, ex consequentium actorum serie; nam anno sequenti ii. Non. Ianuarij, Romam peruenit.

Atque ad illum annum puta Millesimum primum, vide quam multa & præclara gesta hic conijciantur, quorum & fides & ætas neque à Baronio, neque Sigonio testium idoneorum inopia, attingi potuit.

Synodus Romana sub Silvestro in causa Gandeshemensi.

Synodus Palithi in Saxonia, à Friderico Cardinali contra Villigisum celebrata x. Kalend. Julij.

Tiburtina ciuitas Ottoni III. dedita.

Romanorum defectio & rebellio in melius versa.

Tuderti eiusdem anni sine ad Natalem Domini, quo Tangmarus ab Indictione forte xv. vel natalitjs ipsis ferijs, annum nouum MII. inchoauit, à Silvestro rursus Synodus celebrata.

Iam, vt hæc gesta expendamus, ea, quæ cum Tiburtibus hic acta, prolixè narrantur, Sigonius refert ad annum DCCCXCVII. quo Gregorius Pontifex adhuc in viuis erat, Baronius ad præcedentè & ex S. Romualdi vita, ambo causam obsidionis memorant, fuisse Mazolini Ottoniani Ducis cædem; placatum Ottonem quoque à B. Romualdo, & illum cum ceteris, quos memorat Tangmarus, huius item deditiois autorem, & irarum deprecatorem fuisse.

Romanorum quoque hæc vltima defectio, quæ sub Silvestro ex Tiburtium factione nata, à Ditmaro insinuat, etsi Baronius fateatur eam sibi non fuisse exploratam. Facem eius tumultus prodit fuisse Gregorium quendam à quo insidijs appetitus Otto, relicta familiarium in vrbe cohorte, fuga se proripere coactus est. Sed mox collectis viribus copijsque nouis, cum Romanis iam infestus imminet, S. Bernyvardus & Militem ad rem fortiter gerendam Sacramētis Ecclesiasticis præmuniendum suasis; & ipse Imperij vexillum in hasta Dominica prætulit. Verum Romani impares se conspiciant impendenti periculo, dimissis, quos incluserant, Cæsaris amicis, pacem vltro veniamque poposcerunt, vt hic Tangmarus exequitur.

Æquum est infringere hoc loco Reineri Reineccij malevolentem calumiam, quo Ditmariani Chronici marginales oras passim petulanti adspergine contaminauit; & ipsi quondam Baronio fucum fecit, cum dissimulans se legisse, iam Gregorium morte prius defunctum, ad huius factionis autorem alterum Gregorium dynastam Romanum contra in margine scribit, *Gregory Papæ in Ottonem III. insidia*, quam sanè calumniam non mouissem, nisi in Epistola dedicatoria longè turpiore lapsu hinc obseruassem ab eodem damnatam innocentis Gregorij V. Papæ memoriam, cum mentitur animi illum ingrati, & nefariarum in Imperatorem molitionum à Ditmaro acculatum.

*Lib. 7. de
neg. Ital. et
Tom. x. An-
nal. Eccles.
Tiburtina
obsidio.
& Romual-
dus.*

*Romano-
rum ab
Ottone III.
defectio.*

*Reineri
Reineccij
petulans
calumia.*

Pag. XXII.

BANNVM BANNO CONSTRINGE-
re, indicere, bannire.

BANNVM multa genus, & in LL. Longobard. LX. Solidorum, aut verberatio tot ictuum. Hoc pœnæ periculo euocare ad bellum mos fuisse dicunt antiquis, atque hinc ad Indictiones quascunque pœnales abijisse vocem. Ad Pitheum lib. II. aduersus subf. c. xx. & Schardium in Lexico Iuris.

Pag. XXIII.

HUGO IUNIOR EPISCOPUS CI-
ciensis.

INTERFUIT in Synodo Romanæ sub Siluestro II. Ditmaro notus, qui eius & Cicensis Ecclesiæ primique Hugonis disertè meminit. Fuit autem hic Hugo in ordine tertius Episcopus; ordinatus à Giflario Magdeburgensi Metropolitano; & interfuit dedicationi Ecclesiæ Halberstadiensis anno gratiæ * DCCCXCIX. Citiam vero, siue Citziam, cathedralem sedem in Mysnia Paulus Langius Chronico suo Citzensi, amisso cum nomine titulo, Neumburgum tandem transmigrasse scribit; vt licet Episcopi curia apud Citziam manserit, minor tamen Ecclesia maiori titulum eripuerit; vt qui olim Citzensis Episcopus, iam ab anno MXL. Cadolo sedente, Neumburgensis appellari cœperit.

Halberstadiensis Ecclesia dedicatio.

* 99. alio. Citzensis eadem cum Neumburgensis Ecclesia.

Pag. XXIV. & XXVIII.

FRIDERICVS CARDINALIS PRE-
sbyter.

In natione Saxo, postquam Gerbertus factus Pontifex, eius loco anno DCCCXCIX. creatus est Archiepiscopus Rauennæ. Interponit in historia de Italia regno Sigonius Leonem. Hieronymus Rubeus in Rauennatum histor. lib. v. Hermutum, qui teste Petro Damiano, ob paralyfin se dignitati professus imparem, Friderico cessisse traditur.

Fridericus Archiepiscopus Rauennas.

Epist. ad Nicolaum II. de dimittendo Episcopatu.

III. Ottonis in Fridericum munificencia.

Meminit & Sigonius Ottonem III. Anno MI. cum Rauennæ degeret, priuilegia nouo Antistiti redintegrasse. Rubeus etiam Monasterij B. Mariæ in Pomposia permutationem tabulis Augustalibus eodem anno comprehensam narrat, queis magna terrarum, &

*Legati
Apostolici
Splendor.*

iuris amplissimi Friderico data accessio. In Legatione porro Friderici Sedis Apostolicæ splendorem, & magnitudinem cultus obseruabit Lector, contra obtrectatores; qui magnificentiam hâc, vt recentem, & ambitiosam accusare solent.

Pag. XXVI.

*S. BERNWARDUS DOMINICAM
hastam subit. Et signifer ipse cum sancta hasta in
prima fronte aciei, terribiliter ful-
minat.*

Hic prælij adparatus, quo Romani territi dedere manus; & Otto sublimi conscenso loco animum aduersum Romanos, quem gessit, & propensissimam voluntatem palam declarauit, vt non abs re Dirmarus testetur, ab Ottone Romam, præ ceteris Italiæ locis dilectam semper, & excultam fuisse.

*Otto III.
Romam
amat
lib IV.
Chron.
Hasta do-
minica.
Lancea
sacra.*

*In Henri-
co I.*

*Lancea
forma.*

At Hasta Dominica est, quæ vulgo Lancea sacra Imperij insigne, & militiæ pro boni, & fausti ominis signo vsurpata. Eam Sigebertus ad annum Christi DC CCCXXIX. mirando opere factam, & clauis D.N. consecratam scribit, Henricum primum eius nominis Regem, Rudolpho Burgundionum Regi extorsisse, minis, precibus, muneribusq; & eam ad *insigne, & tutamen Imperij*, posteris, reliquisse. Repetit ex Luitprando, & alijs antiquis litterarum monumentis idem, Conrardus Urspergensis Abbas. formamq; aiunt, à ceteris Lanceis habuisse diuersam & nouam; quippe iuxta mediam spinam vtrinque, ceu fenestram patuisse, & in ea cruces ex clauis, quibus manus, & pedes Saluatoris nostri confixi. Addit; per sanctam hanc Lanceam de hostibus suis Henricum sæpe triumphasse; eamque filio Ottoni, cum vita decederet, cum regno reliquisse. Existimat hanc eandem quoque lanceam esse, quæ sua dum ætate in Imperij tutela erat. Certè Godefridus Viterbiensis, qui claruit sub Friderico I. Imperatore, & Henrico eius filio, parte XIX. Chronicorum, de regalibus scribens insignibus, Lanceam sacram, & Imperialem graphicè celebrat.

*Lancea
dignitas &
fructus.
Clauus
Domini.*

*Lancea Mauritiij reliquis præ maxima signis
Plurima Christicolis peperit miracula dignis;
Clauus namque Dei iunctus habetur ei.
Subijcit imperio bello gestata potentes,
Motibus ipsius nequeunt obsistere gentes.*

*Hac ubi bella mouet, vincere cuncta solet.
Lancea sancta solet regnorum vincere lites,
Ipsa facit proceres Romanos esse Quirites.
Ex hac Caesar habet, quod sibi regna fauent.*

Quo versu ultimo significat, per Lanceam olim traditum fuisse successoribus imperium; quod vel hic Tangmarus in Henrico claudio disertè testatur. Quin & Ditmarus S. Heribertum lanceam ab Ottonis tertij morte, ceu pignus Imperij in suam redegisse potestatem, obseruat; quam postea tamen proceribus reddidit; qui eam Henrico sancto cum Imperio tradidere. Quoad huius Lanceæ prosperos euentus, in vita sancti Gerardi apud Surium narratur: Henricum Regem hostes in se irruentes sæpenumero, hoc victorioso præeunte signo, terruisse, ac plerumque in fugam egisse; filium quoque Ottonem, haud paucas beneficio sacræ Lanceæ reportasse victorias cuius Luitprandus lib. iv. c. xi. quoq; mentione facit. Etenim, cum Lothariensium secessione Henricus Dux Ottonis I. frater horum se parti sociasset, Regem Ottonem in prælium exportasse Lanceam, & oborto conflictu, Rheno flumine medio, cum exclusus esset prælio, ipsum in aduersa ripa eminus ante clauos Domini victoriferos Lanceæ infixos, cum milite prostratum & supplicem, profusis lacrymis orasse, & paucis suorum pugnâibus, hostium magnum fudisse, & profligasse exercitum. Quod autem clauos plures insertos fuisse Lanceæ perhibent, id Baronius interpretatur, Lanceam ex aliqua parte clauis, qui alio ferro permixtus, fabrefactam, verius censeret. Huius porro doni cælestis, & vt veteres loquuntur, incomparabilis autorem plerique celebrant, Rudolphum Burgundiæ Regem, qui à Sampson Comite primum id adeptus sit. Otto Frisingensis ab Arnulfo Lugdunensis Galliæ seu Burgundionum Rege, acceptam memorat. At Viterbiensis, à Bosone Arelatensi Rege ad Ottonem Magnum cum regni Burgundici auctario, sed commento, vt apparet, fabuloso, peruenisse canit; & iccirco Mauritij Lanceam vocauit, quia illa in regno Burgundico, seu Arelatensi notissima fuit. Quo modo & Lanceam triumphalem, qua Carolus Magnus aduersum Saracenos foeliciter usus, & qua credebatur latus D. N. salutifero vulnere sauciatum; & vexillum S. Mauritij legionis Thebæ Principis, eiusdem Caroli monumentum legimus ab Hugone Galliarum Rege ad Henricum Aucupem cum alijs muneribus transmissa. Sed, si Witichindo credimus, inter Imperij insignia, sub Conrado primo, Lanceam quoq; sacram deprehendimus usurpatam. Nam inter suprema Conradi Regis morientis mandata, fuit, vt Eberardus frater, cui nec for-

quam pridem inter Imperij insignia.

Tom 5.
3 Octob.
Lancea
victoriosa.

Idem Fr-
sparg &
Sigebertus
mendose
narrant
ad an. 942.

Clauis plu-
res an in-
serti Lan-
cea.
lib 6 c 18.
Lancea
possessores.

Bosonis
memoria
apud Luit-
prand.
lib 4 c 5.

Caroli M.
Lancea.
Gesta An-
glorum ad
Bedam &
cit. Baron.
ad an 929.

lib 1. Gest.
Saxon &
Frisingens
Tit. de o-
rig Saxon.
Lancea

*An diuer-
sa à Bur-
gundica.*

tuna, nec mores successionem spondebant. Lanceam sacram, armillas aureas, diadema, cum chlamyde, & veterum gladio Regum ad Henricum Aucupem deferret. Veruntamen hæc diuersa extiterit ab illa Burgundica, etiam ad Constantinum Magnum relata; quæ absque dubio Sacrosancta, & ob clauorum religionem, victoriosa fuit habita. Ut verò à Viterbiensi clauus vnus modo iungitur Lanceæ inter Imperij insignia; sic apud nostrum Gretserum Henricus Rebdorffensis se in ijs iustrasse testatur ferrum Lanceæ, quæ latus Christi transfixit, & clauum Domini; & ipsi Noribergenses hanc enumerant inter ornamenta suæ ciuitatis, quæ publicè olim spectanda exhibuere.

*Chron.
Mog Nori-
berg*

*Episcopi
Lanceam
seu Labarū
prætulērūt*

Lanceam verò hanc sacram, seu Dominicam hastam, quæ pro Labaro in acie Imperatoribus fuit, Cæsari prætulisse Episcopos clarè hinc S. Bernvardi tam illustri exemplo doceri potest; et si affirmat id ante Gretserus noster, ex Crantzio, qui lib. v. Saxon. cap. xii. Lausannensem Episcopum Henrici III. contra Saxones signiferum lanceam prætulisse scripsit.

lib 1. c. 66.

An autem hæc Imperatoria lancea, quam Noribergæ asseruari opinio est, ea sit ipsa, qua Longinus Domini dextrum latus aperuit, huius non est loci discutere, & ea de re Gretserum Tom. 1. de S. Cruce differentem, adeas licet.

Pag. XXVII.

S. TIMOTHEI BRACHIVM,

S. Exuperantiū Corpus,

S. Sabini reliquias & aliorum Sanctorum B. Bern-
vardus ex Italia transfert in Saxoniam

Anno MI.

S. Timothei memoria, quæ hic notatur à Metaphraste in vita B. Syluestri, celebratur XXXI. Decemb. apud Surium. Non enim ille nobilis iste Ephesiorum Episcopus, ac Pauli discipulus, et si ex S. Pauli Ecclesia pignus hoc ablatum est, sed ciuis Antiochenus, qui inde Romam vsque fidei propagandæ causa profectus, sedente Miltiade passus est; isque ei Martyrium condidit, in quo Romæ sepultus iacuit.

S. Sabinus Episcopus, & eius Diaconus Exsuperantius XXX. Decembris, Spoleti in Tuscia martyrio coronati sunt; quo ex loco

Ottoni

Ottoni III. amico & hospitali, leuasse hæc ossa sacra, & S. Bernvardo commendasse, Goslariam, vbi celebris tunc Cleri conuentus, transferenda, vero simile est.

Pag. ead. & seq.

LEO VERCELLENSIS EPI-

scopus.

DIGNVM laude virum Musa vetat mori. Præclarè Tangmarus de Leone hoc meretur. Is enim ille Episcopus Vercellarum est, quem Comitatus gemini titulo Imperator Otto iustulit, quem que amplissima donatione merentem, anno DCCCCXCIX. Indictione XII. complexus, cuius Attestationem Ioannes Stephan⁹ Ferrerius Episcopus Vercellensis publicis annalium monumentis inferri voluit.

Comitatus
Vercellens.

Tom. x. ann.
ual. Caf.
Baronij.

Pag. XXVIII.

CLUSÆ ALPIVM.

VISITATÆ mediæ ætatis Scriptoribus, pro angustijs, & faucibus ijs, quæ militari quoq; opera, ad Italiæ accessus intercludēdos, adiutæ. Ad Petrum Pithœum aduers. subcis. lib. i. c. 14.

Pag. XXXIII.

OTTONIS III. MORS.

DIE s mortis valde apud Scriptores discrepat. Tangmaro consentit Hermannus Contractus, decimum Kalendarū Februarij signans. cui & suffragari puto Ditmarum ac Marianum, si numerorum notæ mihi suspectæ, restituantur: Obijisse anno MIL. iam exploratum est. Mortis genus, & funeris euectionem ab Italia Aquigranum vsque, Ditmarus lib. 4. Chron. prosequitur.

Pag. XL.

BENNONE AEDENBURGENSIS

Eccl. s. Reuerendissimo Antistite.

HVNC Fabritius lib. 11. orig. Saxon. vbi huius dedicationis, & S. Bernvardi meminit, falso an vero? in frequentia populi, ita cōpressum fuisse scribit, vt paucis in diebus superuixerit.

Pag. XLI.

S. SALOMON OB MERITA

Pœnitentiæ.

Ddd

Ira

Salomon
Rex dictus.
Sanctus.

ITAB. Ambrosius, *Salomonem sanctum* duobus locis appellauit. In Apolog 1. Dauidis c. 3. & Proœmio in Lucam. Est, qui & numeris Sanctorum adscribit. De eius Pœnitentia diffusè Pineda lib. v. III. in Salomone præuio; & Problematicè multa Serarius Tom. 1. Opusculorum. & Delrio in Isagoge ad Cantica, clari Societatis nostræ Scriptores.

Ead. Pag.

INTHRONIZATVS BENNO POLI- tana Ecclesia.

Hilario &
Benno se-
runtur
Hildenes-
heimensis
ciuitatis
autores.
Bennopolis
Tom. 7.
Sury.

Hildese-
mensis Ec-
clesia &
ciuitatis
origo ve-
rior.

OPORTVNA fuit ad hunc locum illustrandū vernacula S. Bernvvardi vita, à Theodorico Abbate scripta. Is namq; de Hildenesheimensis Oppidi loquens incunabulis, ex Chronicorum veterum traditione narrat, à duobus Fratribus nobili fatu è Frisia istuc profectis, eius ciuitatis iacta fundamenta; alteri fuisse nomen Hildo, alteri Benno, vtrinq; binominem factam, urbem, vt & Hildenesheim, ab isto, ab hoc Bennopolis diceretur. Quod Archaismi genus, vt fabulosum aliquis licet repudiet, non abs re tamen, ante tot sæcula huic loco ab ipso S. Bernvuardo Bennopolis nomen inditum, siue Benno. hic Frisius ille fuerit, seu quis alius Agamemnon Saxonicus, quorū multi longa nocte vrgentur illacrymabiles. Sanè Georgius Embserus in vita S. Bennonis eandem traditionem sequens, Hildenesheimū, Bennopolin appellitat. Nec ignarus sum eam interim loci originē præferri, quam religio peperit, & Luduicipij Augusti gestum approbavit. Is namq; cum in vasto tum adhuc nemore & solo regionis inculto, ob Lipsanothecæ imobilitè affixæ miraculum intimè permotus fuisset animo cadentis alieno tempore de cælo niuis ostentum accepisse traditur, qua spatium descriptum extruendæ Ecclesiæ eo loco quo in templi crypta hodieq; B. Deiparæ Virginis ara conspicitur. Atq; hinc nomē tradunt & origine ab Hildenesheim quod Saxonibus præpropèra nix Episcopatu & mox adiecto municipio renisse. Atq; huic indigitamēto affines vetustæ sigillorum epigraphæ, quibus *HILDENESHEIM* inscriptum.

Pag. XLV.

DE PILGRINO COLONIENSI AR- chiepiscopo.

IN appendice gestorum S. Bernvvardi vaticinium describitur de Archiepiscopo Coloniensi, quod stipem roganti nondum detritis Scholis adolefcenti edidisse traditur; non exprimit nomen auctoris, sed rectè Arnoldus Goarinus poematio suo de hac narratione lemma

lemma præscripsit S. Bernwardum Prophetico spiritu Pilegrino adhuc Clerico inopi prædixisse fore, vt crearetur Colonienſis Archiepiſcopus. Et congruit temporum nexus & ſeries: diſertè enim Marianus ad annum MXXI. cum Ruperto Tuitienſi S. Heribertum ad cœlites abeuntem, Pilegrino ſuam reliquiſſe Cathedram; eamq; ad vſque MXXVI. quo & ipſe deceſſit obtinuiſſe, memoriæ prodidit. Et autor huius geſti ipſe laudatur Pilegrinus. quanquam nodo non caret, ſi ex ſponſione votum præſtitit, tam ſera viſtimæ miſſio. Petierat Bernwardus, vt quam primam Coloniae hoſtiam litaret, eam eſſe ſibi ſalutarem vellet. At hæc hoſtia prima fuiſſe non videtur, anno ſcilicet obitus Bernwardi MXXIII. tandem oblata, cum Pilegrinus ex die poſt XV. Kalend. Aprilis anni MXXI. S. Heriberto ſuffectus ſit, & ſacrificium huc vſq; diſtuliffiſſe, probabile non ſit. Sed vindice hic nullo opus habemus. Id enim procliue creditu, & Coloniae tandem in Regis, & procerum conſpectu, & Pontificio adparatu, Deo providente, eo primum ſacrificaffe die, quo S. Bernwardus vita demigrauit, XII. ſcilicet Kalend. Decembris.

*Vaticiniū
S Bernwardi
de Pilegrino
Colon.
Arch diſ-
citur.*

Pag. XLVI.

EPITAPHIUM S. BERNWARDI,

Hac Tumuli foſſa.

EXTAT idem in vita S. Bennonis, quem ex fama maiorum & traditione Cœnobarum Hildeneſhemeniſium Hieronymus Embſerus etiam autorem eius Epiraphij facit, & genus carminis contra Zoilos vindicare conatur. Bennonem verò puerum narrat in Monafterio S. Michaelis educatum, ab obſequijs fuiſſe S. Bernwardo ægrotanti; orationem quoque morientis fuiſſe de mundi contemptu, & rerum humanarum deſpicientia ad Bennonem, qui monaſticen ibi tandem profeſſus, & Adelberti in locum ſumptus Abbas; inde ob ſtirpis, doctrinæ ac virtutis famam, ad Regiæ Cappellæ Goſlarienſis Canonicorum Magiſterium ab Henrico III. uocatus eſt. Porro S. Bennonis in D. Michaelis hoc *ἀπόμνημα* in Abbarum indigitamenti lectum obſeruat, idem Embſerus.

*S. Benno
S. Bern-
wardo E-
piraphium
ſcripſit.*

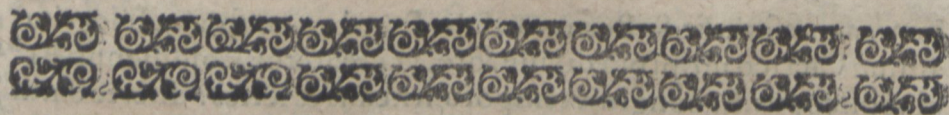
*S. Bennonis
progym-
naſmata
Hildeſhe-
miæ edita.*

*BENNO frater ac Pater noſter Abbas
Eligitur; ſed paruo tempore ſtetit in regimine, III.
ſcilicet menſibus. Poſtea Miſnienſis Epi-
ſcopus factus, miraculis claret, illic ſepul-
tus, ubi & in Præſulem eſt vinctus.*

Ddd 2

In

Pag. LIV.

IN TRANSLATIONEM ET CANONIZATIONEM S. BERNWARDI.

AN c̄ celebritatem posthumus ego præco aggredior
exornare duobus encomijs. Primum erit ipsius Cano-
nizationis diploma nobis à R. Domino Ioanne lacke-
nio dignissimo loci Præsule communicatum.

*Bulla Ca-
nonizationis
S. Bern-
wardi.*

CELESTINVS: Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri
Hildenesheimensi Episcopo; & dilectis filijs clero eiusdem ciuita-
tis, vniuersis etiam fidelibus per suam diocesim constitutis, salutem
& Apostolicam benedictionem. Cum vniuersorum conditor &
creator, mirabilis, & gloriosus in Sanctis suis, frequenter appareat,
& dignetur per eos eius opera suis fidelibus reuelare, dignum du-
ximus, & Omnipotenti pariter honorificum, quæ in celebri me-
moræ Bernvardo quondam Hildenesheimensi Episcopo per
suam voluit gratiam demonstrare, suscipere humiliter & audire, ac
præterea eum in Sanctorum collegio numerare. Inde est, quod de
meritis ipsius ac vita laudabili ac miraculis multiplicibus per dile-
ctum filium nostrum Centium tituli S. Laurentij in Lucina Presby-
terum Cardinalem, & venerabilem fratrem nostrum Mogontinum
Archiepiscopum, Sabinensem Episcopum, Conradum, & alios E-
piscopos, & dilectum filium Thidericum Abbatem Ecclesiæ S. Mi-
chaelis, in Hildenesheim, & honestas personas, ac religiosas eius
provinciæ certiores effecti, & famam illius celebrem, & commen-
dandam memoriæ plenius cognoscentes, fratrum nostrorum deli-
beratione habita diligenti, prædictum Reuerendissimum virum in
Sanctorum catalogo duximus numerandum; & venerandum cor-
pus eius de terra gremio erigendum, & inter Sanctorum reliquias
collocandum; ut ibi à Christi fidelibus assidua deuotione officium
debitæ venerationis accipiat, & ipsi per intercessionem eius felicem,
& Domino complacentem suorum delictorum veniam consequā-
tur. Ideoque vniuersitati vestre, per Apostolica scripta mandamus,
quatenus quod de Sancto ipso à nobis tam celebriter institutum
est, vos publicantes eundem Sanctum, debitis obsequijs amodo
præue-

præuenire curetis, vt vestras votiuas preces, quas omnium Creatori porrexeritis per intercessionem eius placabilem dignetur per suam misericordiam exaudire. Data Romæ apud S. Petrum 6. Idus Ianuarij Pontificatus nostri anno secundo.

Alterum Arnaldi Lubecensis coætanei scriptoris publicum de hac translatione, & Canonizatione testimonium rem gestam ita narrantis.

Facta est hæc translatio non sine virtute signorum à Domino Bernone Episcopo; anno Præfulatus eius septimo, anno Verbi incarnati M. C. XCIV. Romæ præfidente Domino Papa Cælestino, Pontificatus ipsius anno quarto; Henrico vero imperante, regni eiusdem à morte patris, qui in peregrinatione Hierosolymitana gloriosè obierat, anno septimo, Imperij verò quarto: ab anno quoque à depositione Sancti memorati *^a septimo, ab anno salutis, quo obiit, *^b MCLXXXVII. & laudatur & glorificatur nomen Domini nostri IESU Christi à populis omnium nationum, qui ita in suis sanctis nostris in temporibus magnificari voluit. Curus regnum, & Imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum.

Lib. 4 c. 23.

Mendosus locus cum Anachronismo etiam apud Bernos. *^a a referri be. CLXXII *^b refc. MXXIII. finient.

Pag. LV.

DACIA TERRA SPECIALI PRIVILEGIO Apostolorum Principi subiugata.

RECTE in Thesauro suo monet Abraham Ortelius; Danos cum Dacis non sine maximo errore à recentioribus confundi. Obseruauimus id cum in alijs, tum in Ottone Frisingensi, & Radeuico. Nam hic de Friderico Ahenobarbolib. l. c. xxiv. ab ipso regem Daciæ postulasse regni inuestituram; ille de eodem, Merseburgi in Saxonia degentem, diremisse controuersias de regni Daciæ successionem exortas, Daniam utique intelligens. Nam Dacia longè inde remota Transiluaniam, & Danubij ripas antiquitus spectabat.

Ceterum Baronius Daniam non siluit Ecclesiæ Romanæ fuisse tributariam, Sueone rege, Anno MLXII. & ab Alexandro II. iussum, vt tributum, & census Danicus non istuc in altari ponerentur, sed Romæ in præsentia exhiberentur. Huius nominis fidem quis iam ibi liberat? immo quis agnoscit, aut calumnijs non inurit?

Ead. Pag.

HIERUSALEM CAPTIVA. MVLTA
fidelium millia, magnorum Principum & nobi-
lium caterua.

Palastina
clades.

Militia sa-
cre sinu.

ACTOR hic, qui pius & grauis, communem cladem terræ san-
 ctæ deplorat, quæ accidit sub Urbano III. Guidone rege Hiero-
 solymorum, sub annum MCLXXXVII. quando salutiferæ Crucis
 trophæum Christianis ereptum, adempta sepulcri sancti custodia,
 vrbs ipsa capta; vt ex Vitriaco, Neubrigensi, & alijs obseruat noster
 Gretserus. Tom. III. lib. II. de Cruciatæ Expeditionibus. Porro quæ
 hic excitatam nouam militiam meminit sub Cælestino, eam com-
 modè referas ad V. Expeditionem, de qua ex Arnolde Lubecensi
 ad annum MCXCII. laudatus à nobis P. Gretserus. Arrideat duplex
 hic Militiæ sacræ finis, vt suæ pudeat posteros inertix. Fortiter pro
 Christi nomine vitam profundere; Præteritæ vitæ noxas hoc ge-
 nere laboriosæ pœnitentiæ expiare.

Motus autem Henrici Imperatoris, & Italiæ tumultus ad Siculas
 factiones pertinere ne dubites, quas in Siciliæ regno vindicando
 suscepit Henricus, vtriusque ordinis proceribus etiam captiuus in-
 Germaniam translatis.

Pag. LXI.

MONASTERIVM SCAPHVS QVOD LA-
tine Luxouium dicitur.

SAXONES ita Luxouium expressisse lingua vernacula hinc conij-
 cere malim, quam reprehendere. Est autem illustre in Burgun-
 diæ comitatu Monasterium hoc situm in eiusdem nominis oppi-
 do; quod Lugeul vulgus indiget; de quo ad Benedictinarum ori-
 ginum Scriptores, Arnoldum Vion, & Aubertum Mireum.

In Miraculorum relatione, vt funem reducamus, non video Epi-
 logum; hinc translationis actis ab æquali Scriptore completis, ex
 styli, & temporum comparatione ceteri Scriptores ab antecessore
 separandi sunt, & tertio velut pedatu discriminandi. Nos interim
 Bernvardum superis beneuolentibus Concilio cœlestium in sedi-
 bus immortalitatis dedicatum conscriptumque Saxonix
 nolenti, volenti restitutum, gaudemus.

)(o)(